

Baggrund: Formidling (20.11.12)

I sagen om Risø-affaldet har manglen på information fra de ansvarliges side været opsigtsvækkende dårlig. Spørgsmålet er, hvor langt planerne om tvangsdeponering var nået, hvis man fra starten havde givet forståelig og upartisk information til alle parter, og hvis ikke de landsdækkende medier havde valgt at fortie sagen.

Men affaldssagen har også sat fokus på et andet problem, nemlig hvordan man formidler teknisk-naturvidenskabelige resultater til mennesker uden denne uddannelsesbaggrund.

Ekspertvurderinger er som oftest affattet i et bestemt fagsprog og forudsætter betydelig baggrundsviden hos læseren. Men hvis emnet har politisk interesse, har andre end fagfolk et forståeligt behov for at studere indholdet og granske præmisserne. Det kan være enkeltpersoner, borgergrupper og ngo'er. For udenforstående tager en sådan ekspertvurdering sig ofte ud som en stor mængde sort snak, der munder ud i, at atom-affaldet skal anbringes i lige netop deres kommune, for nu at tage et aktuelt eksempel.

Vi erkender, at det er et stort arbejde for eksperterne at oversætte deres vurderinger til et uteknisk sprog, og vi er klar over, at denne indsats ikke vurderes højt. Eksperternes første prioritet er at overbevise hinanden, hvorimod det, de anser for popularisering, ikke i samme grad pynter på CV'et. Hos nogle eksperter kan man endda møde den opfattelse, at uforståelighed i sig selv borger for høj faglig standard.

Efter vores mening står eksperterne sig ikke desto mindre ved at opprioritere denne indsats. De har som alle andre et medansvar for og en interesse i, at de demokratiske processer fungerer, og det kan de bidrage til ved at sørge for et bedre grundlag for den offentlige debat. Men de har også et hensyn at tage til deres egen troværdighed og dermed til deres rolle som eksperter i fremtiden.

I den officielle fortælling er eksperten en person, der hævet over dagligdagens tummel giver befolkningen objektive vurderinger i kontroversielle sager. I det virkelige liv hæfter mange sig derimod ved, at eksperter ofte er lønnet eller på anden måde er økonomisk afhængige af den institution, de har rekvireret vurderingen. Her kan god formidling og større gennemsigtighed forebygge den insinuation, at der er en lidt for tæt sammenhæng mellem den objektive vurdering og rekvirentens interesser.

Disse betragtninger er særlig påtrængende i forbindelse med A-kraft og radioaktivitet. Dels anses disse emner for svært tilgængelige og er det vel også. Men alvorligere er det, at myndighederne i mange tilfælde har svigtet deres forpligtelse til at beskytte befolkningen – katastrofen i Fukushima er det sidste, men slet ikke det eneste, eksempel. Når det drejer sig om A-kraft, står meget store økonomiske interesser over for hensynet til befolkningens helbred, og det er ikke altid det sidste, der bliver vægtet højest. Befolkningen har opbygget en stor og berettiget skepsis over for myndigheder og eksperter på dette område, så god og alsidig formidling er nødvendig for at genopbygge den tillid, der er sat over styr.

På langt sigt drejer det sig om befolkningens holdning til naturvidenskab og teknik som sådan. Det er naivt at mene, at de kan løse alle problemer, men som de sidste to hundrede år har vist, kan samfundet langt mere med disse videnskaber end uden.

Hvis store befolkningsgrupper føler sig fremmede over for de ideer, naturvidenskab og teknik bygger på, og ser med mistro på deres udøvere, risikerer man, at andre med lettere fordøjelige budskaber tager over. Tendensen findes, både i udlandet og her, og det er ubehageligt at tænke på, hvor den fører hen.

